

рано / Г. А. Квітка. – Глухів, 2007. – 8 с.

6. Росновський М. Г., Самусь Т. В. Проблема економії ресурсів: історія і сучасність / М. Г. Росновський, Т. В. Самусь. – Миколаїв, 2011. – С. 149–152.

REFERENCES

1. Ignatenko, G. V., Ignatenko, O. V. (2013). *Professiyna pedagogika*. [Professional Pedagogy]. Kyiv.

2. Oliynyk, N. U. (2005). *Formuvannya ekolohichnoi kompetentnosti studentiv hidrometeorolohichnoho tekhnikumy u protsesi navchannia informatsiynykh tekhnolohii*. [Formation of ecological competence of students of hydrometeorological college in the process of teaching information technologies]. Kharkiv.

3. Rudyshyn, S. D, Melnyk, O. S, Koreneva, I. M. (2018). *Ekolohizatsiia osvity na zasadakh staloho rozvytku v Hlukhivskomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti imeni Oleksandra Dovzhenka*. [Ecologization of Education on the Basis of Sustainable Development at Glukhov National Pedagogical University named after Alexander Dovzhenko]. Glukhiv.

4. Dubovich, I. A. (2006). *Osoblyvosti ta perspektyvy ekolohizatsii osvity ta ekolohichnoho vykhovannia naseleння Ukrainy*. [Features and prospects of ecologization of education and ecological education of the population of Ukraine]. Lviv.

5. Kvitka, G. A. (2007). *Pluh u vidstavku vidpravliaty rano*. [Plow retired early]. Glukhiv.

6. Rosnovsky, M. G., Samus, T, V. (2011). *Problema ekonomii resyrsiv. Istiriya i sychasnist*. [The

problem of saving resources: history and the present]. Nikolaev.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

РОСНОВСЬКИЙ Микола Григорович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: фахова підготовка майбутнього педагога професійного навчання.

МАРИНЧЕНКО Євгеній Олегович – аспірант Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: фахова підготовка майбутнього педагога професійного навчання.

INFORMATION ABOUT AUTHORS

ROSNOVSKY Mykola Grygorovych – Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor of the Department of Professional Education and Agricultural Production Technologies of Glukhov National Pedagogical University named after Alexander Dovzhenko.

Circle of scientific interests: professional training of the future teacher of professional training.

MARINCHENKO Yevgeny Olegovich – Postgraduate Student of Glukhiv National Pedagogical University named after Alexander Dovzhenko.

Circle of scientific interests: professional training of the future teacher of professional training.

Стаття надійшла до редакції 06.04.2019 р.

УДК 378+37.014.

САГАЧ Оксана Михайлівна –

кандидат історичних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології
Чернігівського обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського
<https://orcid.org/0000-0002-4504-3405>
e-mail: oksmos78@ukr.net

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СВІТЛІ ПАРАДИГМИ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Для сучасного суспільства характерні постійний розвиток та впровадження інновацій, у тому числі і щодо системи освіти, яка постійно оновлюється. Такі динамічні перетворення вимагають від вчителя, як носія інформації, яким він є, постійного набуття нових знань, навичок. Вимоги суспільства до професіоналізму педагога визначаються реалізацією нових

підходів щодо підвищення компетентності спеціаліста, набуття нових компетенцій, тобто його неперервного професійного та особистісного розвитку, адже саме компетентнісний підхід здатний внести ті позитивні перетворення у систему неперервної освіти яких вимагає сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики компетентнісного підходу здійснено у працях

В. Байденка, А. Бермуса, Е. Зеєра, І. Зимньої, А. Маркової, О. Овчарука, О. Пометун, С. Ракова, А. Хуторського. Теоретичні засади компетентнісного підходу у системі вищої освіти висвітлено у науковому доробку І. Бабіна, П. Бачинського, Н. Дворнікова, Я. Кодлюк, Н. Фоменко. Проблематику впровадження компетентнісного підходу щодо професійної підготовки спеціалістів та шляхи модернізації освіти на його основі вивчали А. Алексюк, В. Введенський, В. Бондар, Б. Гершунський, Н. Дем'яненко, В. Євдокимов, А. Капська, Н. Кузьміна, М. Лазарєв, С. Лейко, О. Мармоза, О. Марущак, В. Олійник, В. Сериков, В. Сидоренко, Т. Сорочан, В. Шадриков. Поняття «компетенція» та «компетентність» стали предметом теоретичного аналізу у наукових дослідженнях М. Армстронга, Ч. Вудруф, М. Головань, О. Грішнова, В. Калініна, Н. Перевознюк, Г. Руденко.

До прикладу С. Лейко, у статті «Поняття компетенція та компетентність: теоретичний аналіз», здійснює теоретичний аналіз поглядів різних дослідників щодо трактування понять «компетенція», «компетентність» та розкриває їх зміст, встановлює співвідношення. М. Марущак окреслює поняття «компетентність» у педагогічній діяльності та доводить можливість здійснення визначеного поняття за допомогою таких категорій як інформованість, обізнаність, готовність та здатність особистості щодо успішного здійснення діяльності, володіння нею відповідною компетенцією тощо. М. Головань аналізує підходи щодо визначення понять «компетенція» та «компетентність» як основоположних щодо компетентнісного підходу, встановлює взаємний зв'язок між ними та, водночас, розмежовує їх [10].

Метою статті є аналіз категорій «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція» у науковій літературі як змістовної складової парадигми неперервної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначальною умовою неперервного професійного зростання педагога, є динамічність цього процесу, що проявляється через використання передового світового досвіду, досвіду педагогів-новаторів і професійного досвіду колег, у постійному пошуку, прагненні корегувати власну професійну діяльність, у розробці власних технологій та методик викладання, навчальних програм або їх адаптації, бажанні вносити інноваційні компоненти у педагогічний процес. Отже, оволодіваючи

новими професійними знаннями, вчитель наближається до професіоналізму.

Професіоналізм педагога характеризується такими поняттями як професійна компетентність, професійна майстерність, професійна успішність, готовність виконання професійних функцій та постійне зростання. Досягнувши рівня професіонала вчитель має продовжувати засвоювати нові знання, новий досвід, задля підвищення ефективності власної педагогічної діяльності, але, разом з тим, не допускати ламки усталеної системи професійної діяльності властивої саме йому. На думку І. Зязюна професіоналізм це складний, динамічний процес поступового формування педагогічних вмінь, складовими якого є компетентність, озброєність системою вмінь, особистих якостей педагога, що є інструментом який безпосередньо впливає на учня [8].

Професіоналізм є поняттям значно ширшим ніж компетентність, але, у першу чергу, педагог має бути високо-компетентним фахівцем своєї справи, а саме: володіти актуальною інформацією щодо предметної сфери, бути обізнаним щодо сучасних педагогічних технологій та досконало ними володіти; бути авторитетним, здатним до узагальнення власного досвіду та передачі його колегам. Професійну компетентність можна вважати основою професіоналізму, адже вона поєднує такі складові як організаторські, прогностичні, гностичні, комунікативні уміння, а її сутність полягає у єдності педагогічних знань, досвіду, властивостей та якостей, що дозволяють здійснювати професійно-педагогічну діяльність, неперервний професійний розвиток педагога.

Термін «компетентнісний підхід» було запроваджено у науковий обіг у 60-х рр. ХХ ст. у США. Впродовж 70–80-х рр. компетентнісний підхід було запроваджено у США, Великій Британії та Німеччині щодо освітніх професійних програм. У подальшому компетентнісний підхід було визначено програмою «Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади» у межах Федерального статистичного департаменту Швейцарії та Національного центру освітньої статистики США й Канади у 1997 р. У сучасній українській та зарубіжній науковій літературі поняття «компетентнісний підхід» трактується як: направленість освітнього процесу на формування та розвиток компетенцій, що є базовими; орієнтація освітнього процесу на його результат як у діяльнісно орієнтованому так і у особистісно орієнтованому вимірах;

направленість спеціаліста на здійснення його професійної діяльності та розв'язання задач основуючись на отриманих знаннях та досвіді; орієнтація на майбутнє, що проявляється у особистісному та професійному зростанні [1].

У сучасній педагогічній науці розглядаються різні аспекти компетентнісного підходу щодо системи неперервної освіти. Існує кілька підходів до трактування понять «компетенція» та «компетентність». Деякі автори ототожнюють ці поняття, інші зауважують, що складовими компетентності є компетенції. Третій підхід полягає у визначенні компетентності як поєднання представлених у вигляді понять та принципів теоретичних та практичних знань, а компетенції – як здатність актуалізувати та реалізувати набуті професійні знання та вміння. Загалом, поняття «компетенція» та «компетентність» змістовно взаємообумовлюються та корелюються між собою, адже є взаємопов'язаними [1].

На думку Л. Чумак, професійне зростання педагога має бути спрямованим на підвищення тих педагогічних компетенцій які є, як дослідниця визначає, основними. Як процес та як явище професійну педагогічну компетенцію можна поділити на етапи. Перший з них, є етапом безпосереднього досягнення професійної компетентності та пов'язаний з отриманням вищої педагогічної освіти. Другий, є етапом її підтримання на високому рівні, що передбачає спостереження за новаціям у професійній сфері, постійний професійний розвиток. Складовими, які характеризують педагогічну компетентність є педагогічна майстерність, мистецтво спілкування з іншими, володіння сучасними педагогічними технологіями та використання інновацій у своїй роботі. Щодо педагогічної компетенції, то більшість вітчизняних дослідників у її структурі виділяють наступні види: спеціальна, щодо дисципліни яка викладається; методична, щодо тих засобів за допомогою яких формуються відповідні професії знання, вміння та навички; психолого-педагогічна, щодо навчання; аутопсихологічна, щодо рефлексії професійної діяльності педагога; загальнокультурна, валеологічна; комунікативна, діагностична, соціальна, особистісна, інформаційна.

Слід зауважити, що тлумачення терміну «компетентність» у дослідженнях різних вчених, як зарубіжних так і вітчизняних, дещо різняться, а загальноприйнятої його дефініції на сьогодні не існує. У доповіді ЮНЕСКО компетентність розглядається як

сполучення навичок, що є притаманними кожній особі та поєднують соціальну поведінку, здатність до роботи у групі, ініціативність, здатність до ризику. «Великий тлумачний словник української мови» визначає компетентність як досвід набутий фахівцем у якійсь галузі або питанні, його освіченість, інформованість та авторитетність; як права та обов'язки які усталені статутом або іншими нормативними документами установи щодо певної посадової особи [2].

Б. Гершунський професійну компетентність вважає результатом професійної діяльності, визначаючи її рівнем власне професійної освіти фахівця, його досвідом та індивідуальними здібностями, творчим підходом до професійної діяльності, вмотивованим прагненням щодо неперервного професійного зростання. Дослідник вказує на важливість особистісної потреби у самореалізації відповідно до здібностей та інтересів, зауважуючи на тому, що «така самореалізація можлива в обмеженій сфері професійної діяльності, у якій людина може бути професійно компетентною». Розвиток особистості вважає головним завданням реалізації ідей неперервної освіти, адже вона спрямована на всебічний, гармонійний розвиток індивіда [3].

А. Маркова під компетентністю розуміє сукупність професійно-особистісних компонентів, пов'язаних з процесом усвідомленого визначення цілей та завдань професійної педагогічної діяльності та вмінням досягати значних результатів, з оволодінням новітніми засобами навчання та їх використанням. Дослідниця зауважує на тому, що саме через поняття компетентнісного підходу оцінюється професійна підготовка педагога, адже компетентним вважається вчитель з високим рівнем самореалізації, який здійснює педагогічну діяльність та педагогічне спілкування на високому фаховому рівні. Водночас його компетентність визначається співвідношенням знань, вмінь, професійної позиції і психічних якостей, що надають можливість самостійної діяльності, володіння навичками, вміннями щодо професійної діяльності. Отже, за А. Марковою, професійна компетентність вчителя складається з таких блоків його професійної діяльності як: особа педагога, педагогічна діяльність та спілкування, навченість учнів та виховний вплив на них. Вказані блоки розкривають процесуальні та результативні показники ефективності діяльності педагога. До результативних дослідниця відносить мету та завдання, прийоми педагогічної

діяльності та спілкування, ступінь професійної реалізації, працездатність та здатність до професійного розвитку, креативність. До результативних – показники розвитку навченості та вихованості учнів. Кожен з названих блоків містить знання з педагогіки, уміння, професійні психологічні якості, які торкаються як пізнавальної так і мотиваційної сфер, та позиції. Оцінюючи вчителя бере до уваги як зовнішні так і внутрішні умови педагогічної праці, наголошуючи, що всередині кожного із зазначених блоків його професійної компетентності, окремо розглядати професійні знання, професійні позиції, педагогічні вміння, психологічні якості.

За визначенням І. Зимньої професійна компетентність є однією зі специфічних вимог педагогічної професії. Дослідниця виділяє такі її аспекти як: мотиваційний, щодо її вияву; когнітивний, щодо знання її змісту; поведінковий, щодо її виявлення у різних ситуаціях; ціннісно-смысловий, щодо ставлення до її змістовної складової та об'єкту до якого застосовується; емоційно-вольовий, щодо регулювання її процесом та результатом [7].

І. Зязюн трактує компетентність як здатність, яка потребує наявності певних знань, умінь, навичок та досвіду для розв'язання «задач певного визначеного класу». Дослідник зауважує, що розв'язання кожної задачі веде до активізації знань, особливістю яких є їх комплексність. Наголошує на тому, що професійно-педагогічна компетентність виявляється у процесі професійної діяльності та відбиває готовність і здібність вчителя виконувати свої професійні функції у відповідності до усталених суспільних норм і стандартів [8].

О. Пометун, терміном компетентність, позначає ту здатність людини змінюватись, яка зароджується у процесі діяльності і є відповіддю на потребу або ситуацію. Отже, у її трактуванні, компетентність можна сприймати як категорію, завдяки якій педагог здійснює певні види діяльності, адже ця категорія закріплює суму відповідних знань, умінь та навичок.

Н. Ничкало зауважує на тому, що більшість вітчизняних учених визначає компетентність як специфічну здатність, завдяки якій фахівець має можливість вирішувати завдання та проблеми які є типовими. Сама дослідниця трактує професійну компетентність як здатність до аналізу професійної діяльності, як знання та вміння, що необхідні для ефективної професійної діяльності, як вміння щодо використання інформації, загалом як суму

таких ознак: гнучкість мислення, його критичність, володіння оперативними знаннями та їх мобільність, вміння приймати оптимальні рішення.

І. Добровольська-Піпич вважає за доцільне професійну компетентність вчителя розглядати як єдність компетенцій – ключових та спеціальних. Опираючись на дослідження Е. Ігнат'єва, дослідниця трактує ключові компетенції як такі міжгалузеві та міжкультурні знання, здібності, уміння, якості, що необхідні вчителю для адаптації та подальшої продуктивної праці. Серед них виділяє професійно-педагогічну, інформаційну, соціально-мотиваційну, комунікативну, креативну [5].

Спеціальними – визначає ті, що поєднують володіння предметом навчання та методикою викладання, забезпечуючи тим самим високий рівень володіння професією, здатність конструювати власний розвиток. Серед них дослідниця виділяє наступні: змістовні, цільові, проектні, моніторингові, рефлексивні. Окрім вказаних, досліджуючи професійну компетентність з акмеологічної позиції, виділяє також суспільну та особистісну компетентності. Суспільна – полягає у здатності до педагогічної взаємодії, прийнятних форм спілкування. Особистісна – визначається здатністю до самовираження, саморозвитку, вміння протистояти професійній деформації. На думку дослідниці наявність вище вказаних компетенцій є ознакою зрілості педагога як професіонала своєї справи, що володіє високим рівнем педагогічної майстерності [9].

Т. Ціпан, розглядаючи проблематику професійної компетенції сучасного вчителя, зауважує на тому, що в умовах сьогодення педагог має бути професійно компетентним, здатним до вирішення завдань, що виникають у процесі роботи. Професійно компетентні вчителі, серед іншого, здатні успішно вирішувати навчально-виховні завдання, творчо підходити до власної педагогічної діяльності, збагачувати професію особистим внеском, прагнути до неперервного професійного розвитку та розуміння його перспективи. Такі фахівці досягають високих результатів щодо розвитку особистості своїх учнів, підготовки випускників, яким притаманні бажані для суспільства психологічні якості. Отже, професійна компетентність педагога, на думку дослідниці, є результатом його професійної творчості, показником, що відбиває можливість вчителя, які дозволяють результативно розв'язувати професійні завдання. Педагогічну компетенцію, вона вважає показником готовності фахівця, до

теоретичного та практичного здійснення його професійної діяльності. Отже, професійною компетенцією є поєднання особистісного і діяльнісного.

Загалом, складовими педагогічної компетентності є компетентність у професійній діяльності, у спілкуванні, особистісно-професійному розвитку, здатності бачити власні професійні хибки та сильні сторони. Не оволодівши комплексом вказаних складових вчитель не зможе не тільки ефективно організувати навчальний процес, а й розвиватись у власній діяльності. У педагогіці та психології сформувалось таке поняття як метакомпетентність або рефлексивна компетентність, яка сприяє розвитку будь-якого виду компетентності, та тісно пов'язана з результативністю як особистісного так і професійного розвитку.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Компетентнісний підхід полягає у перетворенні змісту освіти, зміні способів навчання та запровадженні інноваційних технологій. Актуальність компетентнісного підходу пов'язана з прагненням визначити ті зміни, які відбуваються у системі освіти, адже освітній результат, не в останню чергу, відповідає таким її цілям як мобільність у професійній педагогічній діяльності, розширення професійних об'єктів, здатність до навчання, професійне вдосконалення та зростання впродовж життя. Сьогодні компетентнісний підхід стає основою щодо ідей неперервної педагогічної освіти, що і має стати об'єктом подальшого наукового пошуку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Антіпова Н. П. Сутність поняття «компетентнісний підхід» в науково-педагогічній літературі / Н. П. Антіпова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. – 2014. – Вип. 199(1). – С. 28–32.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Гершунский Б. С. Педагогические аспекты непрерывного образования / Б. С. Гершунский // Вестник высшей школы. – Москва, 1987. – № 8. – С. 15–22.
4. Делор Ж. Образование: сокровище / Ж. Делор. – ЮНЕСКО, 1996. – 37 с.
5. Добровольська-Піпич І. Є. Особливості формування професійної компетентності майбутнього вчителя / І. А. Добровольська-Піпич // Педагогічний альманах. – Херсон, 2014. – Вип. 24 – С. 121–126.
6. Зеер Э. Ф. Личностно-развивающее профессиональное образование / Э. Ф. Зеер. – Екатеринбург: Изд-во ГОУВПО, 2006. – 170 с.

7. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – Москва, 2003. – №5. – С. 34–42.
8. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. – К.: Вища школа, 2004. – 286 с.
9. Игнат'ева Е. О менеджменте знаний и неявином знании в образовании / Е. Игнат'ева // Высшее образование в России. – Москва, 2006. – №12. – С. 36–41.
10. Лейко С. В. Поняття «компетенція» та «компетентність»: теоретичний аналіз / С. В. Лейко // Педагогічний процес: теорія і практика. – Київ, 2013. – Вип. 4. – С. 128–135.

REFERENCES

1. Antipova, N. P. (2014). *Sutnist poniattia «kompetentnisnyi pidkhid» v naukovo-pedahohichnii literaturi*. [The essence of the concept of «competence approach» in the scientific and pedagogical literature]. Kyiv.
2. *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dodatkami i dopovnenniamy)*. [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language (with annexes and additions)]. (2005). Kyiv-Irpin, Ukrainy
3. Gershchanskiy, B. S. (1987). *Pedagogicheskiye aspekty nepreryvnogo obrazovaniya*. [Pedagogical aspects of continuing education]. Moscow.
4. Delor ZH. (1996). *Obrazovaniye: sokrytoye sokrovishche*. [Education: hidden treasure]. Moscow.
5. Dobrovolska-Pipich, I. Ye. (2014). *Osoblyvosti formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia*. [Features of forming the professional competence of the future teacher]. Kherson.
6. Zeyer, E. F. (2006). *Lichnostno-razvivayushcheye professional'noye obrazovaniye*. [Personal-developing vocational education]. Yekaterinburg, Russia
7. Zimnyaya, I. A. (2003). *Klyuchevyye kompetentsii – novaya paradigma rezul'tata obrazovaniya*. [Key competencies – a new paradigm of the result of education]. Moscow, Russia
8. Ziaziun, I. A., Kramushchenko, L. V., Kryvonos, I. F. (2004). *Pedahohichna maisternist: pidruchnyk*. [Pedagogical skills: textbook]. Kyiv.
9. Ignat'yeva E. (2006). *O enedzhmente znaniy i neyavnom znanii v obrazovanii*. [O menedzhmente znaniy u neiyavnom znanyu v obrazovanii]. Moscow.
10. Leiko, S. V. (2013). *Poniattia «kompetentsiia» ta «kompetentnist»: teoretichnyi analiz*. [The notion of «competency» and «competence»: theoretical analysis]. Kyiv, Ukrainy

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

САГАЧ Оксана Михайлівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: неперервна педагогічна освіта, історія охорони здоров'я, історія реформування адміністративно-територіального

устрою УСРР у 20-ті рр. XX ст.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR
SAHACH Oksana Mykhailivna – PhD in History, Chernihiv Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education of K. D. Ushynskiy.

Circle of scientific interests: continuous pedagogical education, history of health care, the history of reforming the administrative-territorial structure of the Ukrainian SSR in the 20-s of the twentieth century.

Стаття надійшла до редакції 26.04.2019 р.

УДК 37.091.12:36-051

СЕМЕЗ Андрій Анатолійович — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
<https://orcid.org/0000-0001-7173-7155>
 e-mail: seman1973@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В українському суспільстві в умовах демократизації, відкритості, побудови громадянського суспільства все більшої уваги фахівців різного профілю привертає проблематика, пов'язана з адаптаційними ресурсами людини як суб'єкта діяльності, спілкування і пізнання.

Актуальне це питання в контексті тих інтенсивних трансформацій, яких зазнає сучасне світове і, особливо, українське суспільство. Нестабільність (часом навіть непередбачуваність) соціальних процесів висуває підвищені вимоги до особи, якій доводиться враховувати зовні обумовлені соціальні вимоги, тобто змінюватися, і зберігати при цьому основні власні внутрішні установки та переконання, — іншими словами, залишатися у відносно стійкій рівновазі. У зв'язку з цим можна цілком обґрунтовано констатувати, що розробка проблеми адаптації особистості соціального педагога стає одним із нагальних і ключових завдань соціально-педагогічної науки і зумовлюють **актуальність** нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема адаптації — одна з фундаментальних міждисциплінарних наукових проблем, яка вивчається на соціально-економічному, педагогічному, медико-біологічному рівнях.

У вітчизняній науці розробкою проблеми професійної адаптації займалися Е. С. Маркарян, А. А. Налчаджян, Д. В. Ольшанский, А. В. Фурман, А. О. Реан, С. М. Редліх, С. Г. Вершловський, В. І. Слободчиков, Ф. В. Березін, О. І. Гура,

С. О. Клімов, В. А. Сластьонін, В. Н. Кузьміна, В. Д. Шадріков, А. К. Маркова.

Мета статті полягає у визначенні теоретичних аспектів професійної адаптації соціального педагога.

Викладення основного матеріалу. Вже саме визначення поняття «адаптація» є складною філософсько-методологічною проблемою. Як показав О. Б. Георгієвський [1], на основі порівняльного аналізу великої кількості визначень адаптації, всі дефініції цього поняття адаптації можуть бути об'єднані в наступні три групи: 1) так звані тавтологічні визначення, в яких поняття адаптації інтерпретується як буквальный переклад латинського «adapto» (adaptio) в значенні пристосування організму до середовища, тобто «адаптація — це процес і результат пристосування будови і функцій організму (особин, популяцій, видів) і їх органів до умов середовища»; 2) визначення через «головну ознаку». Тут адаптація визначається через вираження ключового аспекту структурно-функціональної організації індивіда. Ці ключові аспекти виділяються на наступних рівнях: біохімічному, морфологічному, фізіологічному, поведінковому; 3) полісемантичні визначення, які підкреслюють багатозначний, багатоаспектний характер самого явища адаптації і, перш за все, виділення адаптації як процесу і адаптації як результату.

О. Б. Георгієвський пропонує своє, більш узагальнене визначення поняття адаптації, обґрунтовувавши його безумовні переваги: адаптація є особлива форма віддзеркалення системами дії зовнішнього і внутрішнього середовища, що полягає в тенденції до встановлення з ними динамічної